

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 6. август 2014. године

Предмети бр. 14/09, 15/09, 18/09, 19/09, 20/09 и 21/09

Мухарем ИБРАЈ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 6. августа 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Ане Марије Ђезано, заменика извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Све жалбе су уложене 24. децембра 2008. године и уписане су 21. јануара 2009. године.
2. Дана 4. марта 2009. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Жалилац је одговорио у писму датираном на 24. март 2009. године.
3. Дана 22. јуна 2009. године, жалбе су прослеђене Специјалном представнику

Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета. Дана 10. августа 2009. године, УНМИК је доставио свој одговор.

4. Дана 12. августа 2010. године, жалилац је Комисији доставио додатне информације.
5. Дана 9. септембра 2010. године, Комисија је одлучила да споји предмете сходно правилу 20 свог Пословника.
6. Дана 26. јануара 2011. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Жалилац је одговорио у писму датираним на 28. јануар 2011. године.
7. Дана 25. марта 2011. године, Комисија је затражила од СПГС-а додатне коментаре на прихватљивост предмета. Дана 10. јуна 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
8. Дана 9. јуна 2012. године, Комисија је прогласила све жалбе прихватљивим у односу на право на живот, док је жалба бр. 14/09 такође проглашена прихватљивом у односу на право забране нечовечног и понижавајућег поступања.
9. Дана 14. марта 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалби, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
10. Дана 7. јула 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор, заједно са електронским копијама доступних докумената који се односе на предмет.
11. Дана 14. јула 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списа у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор следећег дана.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

12. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.

¹Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

²Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестаници не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovometotoguybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

13. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
14. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
15. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
16. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
17. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра

2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

18. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
19. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
20. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
21. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
22. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову

(ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.

23. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали споразум о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списка који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности које се тичу отмице и убиства г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, као и отмице и нестанка г. Исе Ибраја

24. Жалилац је бивши становник Косова. Дана 13. јуна 1999. године, морао је да напусти свој дом из безбедносних разлога и преселио се у ужу Србију. Он наводи да су припадници ОВК отели шесторицу његових блиских сродника. Доле у тексту наведени су детаљи ових отмица, онако како их је доставио жалилац.
25. Његов брат, г. Иса Ибрај (жалба бр. 14/09), отет је 22. јуна 1999. године из свог дома у селу Осек Хиља, у општини Ђаковица. Од тада се не зна где се он налази.
26. Његов братанац, г. Мухамет Ибрај (жалба бр. 15/09), отет је 19. јуна 1999. године из свог дома у селу Осек Хиља, у општини Ђаковица. Његови посмртни остаци пронађени су касније у селу Јуник, у општини Дечани, предати су породици 9. новембра 2006. године и сахрањени су истог дана у селу Дамјане, у општини Ђаковица.
27. Његов син, г. Кујтим Ибрај (жалба бр. 18/09), отет је 20. јуна 1999. године из свог дома у селу Осек Хиља, у општини Ђаковица. Његови посмртни остаци пронађени су 18. децембра 2000. године у селу Шишман, у општини Ђаковица, предати су жалиоцу 27. новембра 2007. године и сахрањени су истог дана у Призрену. Његова смрт потврђена је смртвоницом издатом од стране овлашћеног органа Републике Србије 14. јануара 2008. године.
28. Његов брат, г. Исуф Ибрај (жалба бр. 19/09), отет је 22. јуна 1999. године из свог дома у селу Осек Хиља, у општини Ђаковица. Његови посмртни остаци пронађени су 13. децембра 1999. године у селу Шишман, у општини Ђаковица, и сахрањени су 9. новембра 2006. године у селу Дамјане, у општини Ђаковица.
29. Његов братанац, г. Јакуп Ибрај (жалба бр. 20/09), отет је 22. јуна 1999. године из свог дома у селу Осек Хиља, у општини Ђаковица. Његови посмртни остаци пронађени су 13. децембра 2000. године у селу Шишман, у општини Ђаковица. Они су предати

породици 9. новембра 2006. године и сахрањени су истог дана у селу Дамјане, у општини Ђаковица.

30. Његов брат, г. Ибер Ибрај (жалба бр. 21/09), отет је 19. јуна 1999. године из свог дома у селу Осек Хиља, у општини Ђаковица. Његови посмртни остаци пронађени су 13. децембра 1999. године у селу Шишман, у општини Ђаковица. Они су предати породици 9. новембра 2006. године и сахрањени су истог дана у селу Дамјане, у општини Ђаковица.
31. Жалилац наводи да су све отмице пријављене МКЦК-у, Црвеном крсту Србије, Организацији Црвеног крста града Ниша у ужој Србији, Министарству унутрашњих послова Србије (МУП) и другим релевантним организацијама.
32. Захтев МКЦК-а за проналажење г. Исе Ибраја (жалба бр. 14/09) још увек је отворен³. Међутим, у ставци која се тиче њега у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴, наведено је: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио податке о овом несталом лицу надлежној институцији 16. августа 2006. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.
33. Имена све шесторице жртава налазе се у бази података коју је сакупио УНМИК-ов КНЛСМ⁵. Њихова имена се такође налазе на „обновљеном, обједињеном списку особа које се још увек воде као нестале што је последица претходног оружаног сукоба на Косову“, који је МКЦК послао УНМИК-у 10. септембра 2001. године.
34. Списак несталих особа у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке у ужој Србији у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, садржи имена г. Исе Ибраја, г. Кујтима Ибраја и г. Ибера Ибраја.
35. У ставци у МКНЛ-овој бази података у погледу г. Ибера Ибраја, у релевантним деловима стоји: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 16. августа 2006. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“. У сличним ставкама у погледу г. Мухамета Ибраја и г. Јакупа Ибраја наведени су исти подаци, али се такође наводи „16. август 2006. (проверити)“ као датум када је МКНЛ доставио податке о њима, док је у ставци у погледу г. Кујтима Ибраја назначен датум „25. октобар 2007.“ У тој бази података нису доступни подаци у погледу г. Исуфа Ибраја.
36. У уверењу које је издао МУП, датираном на 7. април 2006. године, које је жалилац доставио Комисији, потврђено је да је ОВК отела сва горенаведена лица у периоду између 18. и 22. јуна 1999. године, из села Осек Хиља, у општини Ђаковица. У њему је

³База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 4. августа 2014).

⁴База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 4. августа 2014).

⁵База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 4. августа 2014. године.

такође потврђено да је поднета кривична пријава Канцеларији окружног јавног тужиоца у Пећи, смештеној у Лесковцу, у ужој Србији.

37. Жалилац је такође доставио Комисији копију изјаве коју је дао Управи криминалистичке полиције МУП-а 17. децембра 2007. године. Приказ догађаја у наставку (§§ 38 - 40) представља сажетак ове изјаве.
38. Жалилац је обавестио МУП да је 1998. године постао командант „милиције“ (одбране локалног становништва) у области Ђаковице. Касније је одлучено да се отвори милицијска подстанница у Осек Хиљи; њој је додељено око 60 волонтера. Међу њима су били његови синови и други блиски сродници. Током целог периода бомбардовања, до 14. јуна 1999. године, ОВК није могла да уђе у село; полиција и војска радиле су без ограничења уз подршку ове милиције. Дана 13. јуна 1999. године, када је КФОР ушао у Ђаковицу, жалилац је одлучио да напусти Косово и отишао је у Црну Гору са својим родитељима.
39. Недуго након жалиочевог одласка, ОВК је привела на саслушање његовог брата г. Ибера Ибраја. Он је неколико дана задржан у штабу ОВК у хотелу „Паштрик“ у Ђаковици, а затим је ослобођен; имао је уверење издато од стране ОВК у коме је потврђено да је задржан и саслушан. Међутим, он је поново ухапшен неколико дана касније, а ухапсили су га један припадник ОВК и још двојица мушкараца које жалилац познаје, и одвели га у командни центар ОВК у селу Јуник, у општини Дечани. Од тада га нико није видео живог.
40. Док је г. Ибер Ибрај био у притвору, група од пет или шест припадника ОВК, од којих су неки познати жалиоцу, дошли су у село Осек Хиља и ухапсили жалиочевог брата, г. Ису Ибраја, и сина, г. Кујтима Ибраја. Жалиочева супруга била је сведок целог догађаја. Отприлике у исто време, ОВК је уз, помоћ једног суседа, ухапсила још једног жалиочевог брата, г. Исуфа Ибраја, и одвела га прво у хотел „Паштрик“, а затим у Јуник. Наредног дана, исти сусед је помогао ОВК да ухапси жалиочеве братанце, г. Мухамета Ибраја и г. Јакупа Ибраја (синове г. Исуфа Ибраја). Сва тројица радила су у канцеларији МУП-а у Ђаковици. На крају изјаве, жалилац је именовao троје осумњичених и четворо сведока и доставио је њихове податке за контакт.

С. Истрага

41. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила само ограничен број докумената у вези са истражним активностима које су спровели ЈИРЗ полиције УНМИК-а и УНМИК-ов КНЛСМ. Приликом достављања списка Комисији, јула 2014. године, СПГС је напоменуо да у вези са овим случајем можда постоји више података који нису садржани у достављеним документима. Међутим, 15. јула 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису прибављена додатна релевантна документа.
42. Што се тиче објављивања информација садржаних у списима, Комисија подсећа да их је УНМИК ставио на располагање под обавезом поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

Истражна документа ЦЈКИ-ја/ЈИРЗ-а која се тичу свих жртава (предмет бр. 2005-00178)

43. Спис садржи превод недатиране кривичне пријаве на енглески језик коју је поднео жалилац код Окружног јавног тужилаштва (ОЈТ) у Призрену. Документ садржи референцу на ЦЈКИ-јев предмет бр. 2005-00178.
44. Поред описа отмице шесторице жртава, који је сличан ономе што је жалилац навео Комисији, у кривичној пријави идентификован је г. Р. А. као особа задужена за ОВК групу која је одвела г. Ису Ибраја и г. Кујтима Ибраја; г. С. Т. је идентификован као припадник ОВК групе која је одвела г. Јакупа Ибраја, г. Мухамета Ибраја и г. Исуфа Ибраја; и г. И. Б. као припадник ОВК групе која је одвела г. Ибера Ибраја.
45. На крају кривичне пријаве, жалилац додаје: „Оштећена страна је систематски спречавана да добије било какву информацију о судбини отете особе и о починиоцима тог терористичког чина, као и о јединицама и припадницима полиције задуженим за јавни ред и сигурност грађана општине Призрен“.
46. Штампани извод из базе података ЈИРЗ-а полиције УНМИК-а у вези са предметом бр. 2005-00178, датиран на 10. октобар 2007. године, пружа веома кратке информације о отмицама жалиочеве шесторице сродника. У њему су назначени жалилац као лице које је пријавило случај, његова шесторица сродника као жртве и г. Р. А, г. И. Б. и г. С. Т. као осумњичени за злочин, који је ту оквалификован као „Ратни злочин – Отмица“. Из овог документа се види да је овај предмет унет у ЈИРЗ-ову базу података 6. септембра 2005. године.

ЈНЛ-ов истражни спис у вези са г. Исом Ибрајем (жалба бр. 14/09) и г. Ибером Ибрајем (жалба бр 21/09)

47. Спис такође садржи и Извештај о наставку случаја, на једној страни, везано за предмет бр. 2002-000549, у погледу г. Исе Ибраја, који садржи две ставке: у првој, са датумом 16. јун 2002. године, стоји: „Извршен унос података у базу података и систем ДВИ“ и друга, датирана на 28. новембар 2004. године, која гласи: „ЈНЛ се не спомиње у ИСКП-овој бази података“.
48. Спис такође садржи два ЈНЛ-ова извештаја о анте-мортем истрази, у погледу ЈНЛ-овог предмета бр. 0465/ИНВ/05. Први извештај, са унакрсном референцом бр. 2002-000549, односи се на отмицу г. Исе Ибраја, а други, са унакрсном референцом бр. 2002-000550, на отмицу г. Ибера Ибраја. Ови извештаји су започети 20. јануара 2005. а завршени 23. марта 2005. године; оба извештаја је сачинио исти службеник ЈНЛ-а. Предња страна поља „Подаци о сведоку“ садржи име и адресу жалиоца, као и његов број телефона у ужој Србији.
49. У пољу „Историја случаја“ овог извештаја дате су веома кратке информације о отмици г. Исе Ибраја, као што је наведено горе у тексту. У пољу „Даља истрага“, ЈНЛ-ов службеник је назначио да провере у бази података Информационог система косовске полиције (ИСКП) по питању ове двојице жртава нису дале резултата и да је ЈНЛ покушао да контактира жалиоца „неколико пута током последња 3 месеца“, али

безуспешно, пошто је број очигледно био неважећи. У пољу овог извештаја „Испитани сведоци“ стоји „Нема“.

50. У закључку ових извештаја, истражитељ је написао: „Истрага је спроведена и нису пронађене никакве информације или трагови о несталом лицу г. ИБРАЈУ. Овај предмет треба да остане неактиван у оквиру ЈРЗ-а“. Назначени статус случаја је „неактиван“.
51. Спис такође садржи штампани извод из ЈНЛ-ове базе података у погледу предмета бр. 0465/ИНВ/05, са унакрсном референцом на предмете бр. 2002-000549 (г. Иса Ибрај) и 2002-000550 (г. Ибер Ибрај), сачињен 23. марта 2005. године. У пољу „Сажетак захтева“ овог обрасца стоји: „Мањак информација у спису“. У пољу „Истражне белешке“ стоји: „Контакт ни са једним сведоком није могућ. Није начињен никакав напредак“; у пољу „Резултати“ стоји „На чекању“.

ЈНЛ-ов истражни спис у вези са г. Мухаметом Ибрајем (жалба бр. 15/09), г. Исуфом Ибрајем (жалба бр 19/09) и г. Јакупом Ибрајем (жалба бр. 20/09)

52. Овај део списка садржи три скоро идентична ЈНЛ-ова извештаја о анте-мортем истрази у погледу ЈНЛ-овог предмета бр. 0466/ИНВ/05. Извештај који садржи унакрсну референцу бр. 2002-000615 односи се на отмицу г. Јакупа Ибраја; извештај са бр. 2002-000616 односи се на отмицу г. Мухамета Ибраја, док се извештај са бр. 2002-000435 односи на отмицу г. Исуфа Ибраја. Сва три извештаја, попут горенаведена два која се односе на г. Ису Ибраја и г. Ибера Ибраја (видети § 48), била су започета 20. јануара 2005, а завршена 23. марта 2005. године; сачинио их је исти службеник ЈНЛ-а. Предња страна поља „Подаци о сведоку“ садржи име гђе Р. И, рођаке тројице жртава, као и њену адресу и број телефона ван Косова.
53. Такође, ови извештаји пружају веома кратке информације о отмици г. Мухамета Ибраја, г. Исуфа Ибраја и г. Јакупа Ибраја. У пољу „Даља истрага“, ЈНЛ-ов службеник је назначио да провере везане за њих у ИСКП-у нису дале резултата и да су бројни покушаји ЈНЛ-а да контактира поменутог сведока телефонским путем „у последња 3 месеца“ били неуспешни, пошто „према речима оператера, услуга бирања за тај број телефона није била у функцији“. У пољу извештаја „Испитани сведоци“ стоји „Нема“.
54. У закључку овог извештаја, истражитељ је написао: „Истрага је спроведена и нису пронађене додатне информације нити трагови о томе где се налази нестало лице [...]. Овај предмет треба да остане неактиван у оквиру ЈРЗ-а“. Назначени статус случаја је „неактиван“.
55. Спис такође садржи штампани извод из ЈНЛ-ове базе података у погледу предмета бр. 0466/ИНВ/05, са унакрсном референцом на предмете бр. 2002-000616 (Мухамет Ибрај) и 2002-000615 (Јакуп Ибрај) и 2002-000435 (Исуф Ибрај), сачињен 24. марта 2005. године. У пољу „Сажетак захтева“ овог обрасца стоји: „Мањак информација у спису“. У пољу „Истражне белешке“ стоји: „Није могао бити постигнут никакав напредак јер није могао да се контактира ниједан сведок“; у пољу „Резултати“ стоји „На чекању“.
56. У сличном штампаном изводу, датираном на 10. новембар 2006. године, додате су следеће информације у пољу „Истражне белешке“: „Сви посмртни остаци су

идентификовани и смртовнице су достављене породицама“; у пољу „Резултати“ већ стоји „Затворен“.

ЈНЛ-ов истражни спис у погледу г. Кујтима Ибраја (жалба бр. 18/09)

57. У овом делу списка нема докумената који се тичу истраге полиције УНМИК-а у вези са отмицом и убиством жалиочевог сина.

КНЛСМ-ов спис у погледу г. Исе Ибраја (жалба бр. 14/09)

58. Овај део списка садржи једино недатиран МКЦК-ов образац за идентификацију жртве у погледу г. Исе Ибраја, који је очигледно попунио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. (видети § 34 горе у тексту). Поред његових личних података и анте-мортем описа, у том обрасцу се наводи да су г. Ису Ибраја и г. Кујтима Ибраја одвели припадници ОВК у правцу села Јуник, у општини Дечани. У обрасцу се такође налазе име, адреса и број телефона мајке и брата (жалиоца) г. Исе Ибраја у ужој Србији.

КНЛСМ-ов спис у погледу г. Мухамета Ибраја (жалба бр. 15/09)

59. КНЛСМ-ов спис у погледу г. Мухамета Ибраја почиње форензичким извештајем са обдукције посмртних остатака под шифром бр. ЈА042/027Б, коју су обавили форензичари МКТЈ-а 12. јула 2000. године у Приштини. Према речима форензичког патолога, узрок смрти ове особе био је „повреда у пределу врата вероватно нанета ватреним оружјем“.

60. Спис такође садржи недатиран МКЦК-ов образац за идентификацију жртве који је попунио МКЦК 9. јула 2002. године. Поред његових личних података и анте-мортем описа, у обрасцу се налазе име, адреса и број телефона његове мајке која је живела ван Косова.

61. У КНЛСМ-овом извештају о ДНК анализи, датираном на 24. октобар 2006. године, потврђено је да би узорци ДНК који су достављени на анализу подједнако могли да припадају г. Мухамету Ибрају и г. Јакупу Ибрају (пошто су они рођена браћа). Међутим, према наводима у накнадној КНЛСМ-овој Упоредној табели анте-мортем и пост-мортем података, недуго затим извршена је позитивна идентификација посмртних остатака г. Мухамета Ибраја путем упоређења његових анте-мортем и пост-мортем података.

62. У уверењу о идентификацији које је издао КНЛСМ 27. септембра 2006. године, потврђено је да су посмртни остаци г. Мухамета Ибраја пронађени 24. маја 2000. године и да је он умро пре 24. маја 2000. године, вероватно услед повреде у пределу врата изазване ватреним оружјем. Исто је наведено у КНЛСМ-овој смртовници која је издата истог дана. У КНЛСМ-овом уверењу је потврђено да су посмртни остаци предати породици 9. новембра 2006. године. Истог дана је затворен КНЛСМ-ов случај у погледу г. Мухамета Ибраја.

КНЛСМ-ов спис у погледу г. Кујтима Ибраја (жалба бр. 18/09)

63. КНЛСМ-ов спис у погледу г. Кујтима Ибраја почиње форензичким извештајем са

обдукције посмртних остатака под шифром бр. ЦС01/009Б, коју су обавили форензичари МКТЈ-а 19. маја 2000. године у Ораховцу. Узрок смрти је идентификован као „повреда у пределу главе нанета ватреним оружјем“.

64. У смртвници коју је издао ОЕБС 13. јула 2000. године у Ораховцу потврђено је да је ова особа преминула пре 11. маја 2000. године, да су његови посмртни остаци ексхумирани 11. маја 2000. године из необележеног гроба у Ђаковици и да је узрок смрти био „познат МКТЈ-у али да га МКТЈ није открио у складу са својом политиком“.
65. Спис садржи МКЦК-ов образац за идентификацију жртве, без назначеног датума, у вези са г. Кујтимом Ибрајем, који је очигледно попунио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. године (видети § 34 горе у тексту). Поред његових личних података и анте-мортем описа, у том обрасцу се наводи да су г. Кујтима Ибраја и г. Ису Ибраја одвели припадници ОВК у правцу села Јуник, у општини Дечани. У обрасцу се такође налазе имена, адреса и број телефона његових родитеља (укључујући жалиоца) у ужој Србији. Уз овај образац је спојена фотокопија југословенске личне карте г. Кујтима Ибраја. У пољу за додатне информације, на последњој страни истог обрасца, идентификовани су следећи припадници ОВК као особе одговорне за отмицу жртава: Г. С. Т. је одвео г. Исуфа Ибраја; г. Х. Б. је одвео г. Ибера Ибраја; г. Р. А. је одвео г. Ису Ибраја и г. Кујтима Ибраја; и г. Ц. И. је одвео г. Јакупа Ибраја и г. Мухамета Ибраја.
66. Идентификација посмртних остатака Кујтима Ибраја потврђена је у следећим КНЛСМ-овим документима: Уверењу о извршеној ДНК анализи, Уверењу о идентификацији и Смртвници, при чему су сви датирани на 8. новембар 2007. године. У овим документима је потврђено да је узрок смрти повреда у пределу главе нанета ватреним оружјем у неком тренутку пре 11. маја 2000. године. У једном другом КНЛСМ-овом уверењу потврђено је да су посмртни остаци предати породици 27. новембра 2007. године. Истог дана је затворен КНЛСМ-ов предмет у погледу Кујтима Ибраја.

КНЛСМ-ов спис у погледу г. Исуфа Ибраја (жалба бр. 19/09)

67. КНЛСМ-ов спис у погледу г. Исуфа Ибраја почиње форензичким извештајем са обдукције посмртних остатака под шифром бр. ТQ01/001БП, коју су обавили форензичари МКТЈ-а 14. септембра 2000. године у Ораховцу. Узрок смрти је идентификован као „повреда у пределу главе нанета ватреним оружјем“.
68. У смртвници коју је издао ОЕБС 30. септембра 2000. године у Ораховцу потврђено је да је овај „одрастао мушкарац“ преминуо пре 13. септембра 2000. године, да су његови посмртни остаци ексхумирани 11. маја 2000. године из необележеног гроба у Дечанима и да је узрок смрти био „познат МКТЈ-у али да га МКТЈ није открио у складу са својом политиком“.
69. Спис садржи и МКЦК-ов образац за идентификацију жртве у погледу г. Исуфа Ибраја, без назначеног датума, који је попунио МКЦК 9. јула 2002. године. Поред његових личних података и анте-мортем описа, у обрасцу се наводи да је г. Исуф Ибрај нестао заједно са својом двојицом синова, г. Мухаметом Ибрајем и г. Јакупом Ибрајем. У обрасцу се такође налазе имена, адреса и број телефона његове кћерке и супруге ван

Косова.

70. У МКНЛ-овом извештају о ДНК анализи, датираним на 27. јул 2006. године, потврђено је да је на основу позитивне идентификације достављеног узорка под шифром бр. TQ01/001БП утврђено да дотични узорак припада г. Исуфу Ибрају. Идентитет посмртних остатака Исуфа Ибраја је такође потврђен у КНЛСМ-овој смртовници у којој се потврђује да је узрок смрти повреда у пределу главе нанета ватреним оружјем у неком тренутку пре 13. септембра 2000. године.
71. У другом КНЛСМ-овом уверењу потврђено је да су посмртни остаци г. Исуфа Ибраја предати породици 9. новембра 2006. године. Истог дана је затворен КНЛСМ-ов предмет у погледу г. Исуфа Ибраја.

КНЛСМ-ов спис у погледу г. Јакупа Ибраја (жалба бр. 20/09)

72. КНЛСМ-ов спис у погледу ове жртве почиње форензичким извештајем са обдукције посмртних остатака под шифром бр. ХБ01/001БП, коју су обавили форензичари МКТЈ-а 14. августа 2000. године у Ораховцу. Форензички патолог је утврдио да је узрок смрти „вероватно повреда у пределу главе са перфорацијом лобање и мозга, нанета ватреним оружјем“.
73. У спису се такође налази недатиран МКЦК-ов образац за идентификацију жртве у погледу г. Јакупа Ибраја. Поред његових личних података и анте-мортем описа, у том спису се наводи да је он нестао заједно са својим оцем, г. Исуфом Ибрајем и братом, г. Мухаметом Ибрајем. У обрасцу се такође налазе име, адреса и број телефона његове мајке која је живела ван Косова.
74. У МКНЛ-овом извештају о ДНК анализи, датираним на 19, 27. и 28. јул 2006. године, потврђено је да би узорци ДНК који су достављени на анализу подједнако могли да припадају г. Мухмету Ибрају и г. Јакупу Ибрају. Њихова идентификација је накнадно била потврђена путем упоређивања анте-мортем и пост-мортем података (видети § 61 горе у тексту).
75. У КНЛСМ-овој смртовници, датираној на 27. септембар 2006. године, потврђено је да је г. Јакуп Ибрај преминуо пре 14. августа 2000. године услед повреде у пределу главе нанете ватреним оружјем. У КНЛСМ-овом уверењу је потврђено да су посмртни остаци предати породици 9. новембра 2006. године. Истог дана је затворен КНЛСМ-ов предмет у погледу г. Јакупа Ибраја.

КНЛСМ-ов спис у погледу г. Ибера Ибраја (жалба бр. 21/09)

76. КНЛСМ-ов спис у погледу г. Ибера Ибраја почиње форензичким извештајем са обдукције посмртних остатака под шифром бр. ЦС01/008Б, коју су обавили форензичари МКТЈ-а 19. маја 2000. године у Ораховцу. Форензички патолог је идентификовао узрок смрти као „више повреда нанетих ватреним оружјем“.
77. Спис такође садржи МКЦК-ов образац за идентификацију жртве, без назначеног датума, у погледу г. Ибера Ибраја, који је очигледно попунио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. године (видети § 34 горе у тексту). Поред његових личних

података и описа анте-мортем података, образац садржи имена, адресу и број телефона његове мајке и брата (жалиоца) у ужој Србији.

78. Идентификација посмртних остатака г. Ибера Ибраја потврђена је у следећим КНЛСМ-овим документима: Уверењу о извршеној ДНК анализи, Уверењу о идентификацији и Смртвници, при чему су сви датирани на 27. септембар 2006. године. У овим документима је потврђено да је узрок смрти повреда у пределу главе нанета ватреним оружјем у неком тренутку пре 11. маја 2000. године. У другом КНЛСМ-овом уверењу потврђено је да су посмртни остаци предати породици 9. новембра 2006. године. Истог дана је затворен КНЛСМ-ов предмет у погледу Ибера Ибраја.

III. ЖАЛБЕ

79. Жалилац се жали на наводни пропуст УНМИК-а да спроведе ефикасну истрагу отмице и убиства г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, као и отмице и нестанка г. Исе Ибраја. У том погледу, Комисија сматра да се он позива на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
80. У погледу тога што су жалбе проглашене прихватљивим, жалилац се такође жали на душевну бол и патњу које су му наводно нанете услед ситуације везане за отмицу и нестанак г. Исе Ибраја. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

81. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) и члана 3 ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

82. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
83. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
84. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 81). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
85. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

86. Жалилац у суштини наводи да УНМИК није ваљано истражио отмицу и убиство г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, као и отмицу и нестанак г. Исе Ибраја. Жалилац такође наводи да није био обавештен о томе да ли је истрага спроведена и какав је био њен исход.
87. У својим коментарима на меритум шест спојених жалби сходно члану 2, СПГС не оспорава чињеницу да је до отмице све шесторице жртава дошло под околностима опасним по живот. Он такође напомиње у том погледу да је „убрзо након оснивања УНМИК-а, јуна 1999. године, безбедносна ситуација на Косову након оружаних сукоба још увек била напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
88. СПГС прихвата одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу отмица и убистава жалиоцевих сродника сходно процедуралном аспекту члану 2 ЕКЉП. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније измењеном и допуњеном Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
89. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући „обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација нестале особе“ и „обавезу спровођења истраге којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталога лица“.
90. СПГС примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2, мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса“.

Са становишта СПГС-а, „УНМИК се суочио са ситуацијом на Косову од 1999. до 2008. године, сличној оној у Босни и Херцеговини у периоду од 1995. до 2005. године“. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.

91. СПГС даље објашњава да је јуна 2002. године УНМИК формирао КНЛСМ, који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ извршили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.
92. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЛСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаним у списима КНЛСМ-а“. СПГС даље напомиње да је стога „очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не само на УНМИК, на пример на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.
93. СПГС тврди да су за спровођење ефикасних истрага од суштинске важности „професионалне, добро обучене полицијске снаге са довољно средстава“ и да „такве снаге нису постојале на Косову 1999. године и морале су бити основане испочетка и постепено развијане“. У полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које му је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних иселјавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их

извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина. Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

94. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке „спречавале су институцију као што је полиција УНМИК-а“ да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе, повезаним са ситуацијама након сукоба.
95. У погледу дела истраге усмерене ка утврђивању судбине жалиочевих сродника, СПГС сматра да прво проширење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП није применљиво на предмете г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, пошто су њихови посмртни остаци пронађени и враћени породици. Међутим, СПГС не пружа објашњење о активностима предузетим од стране УНМИК-а у потрази за г. Исом Ибрајем, који још увек није пронађен.
96. У погледу истраге усмерене ка идентификацији починилаца и довођењу истих пред лице правде, СПГС прво помиње извештај базе података ЈИРЗ-а полиције УНМИК-а у вези са предметом бр. 2005-00178 (видети § 46 горе у тексту), који је започет септембра 2005. године. Сажетак случаја који се налази у њему садржи основне податке о отмици све шесторице жалиочевих сродника коју су починили припадници ОВК, наводи их као жртве и наводи имена осумњичених. СПГС даље тврди да је полиција УНМИК-а спровела истрагу. Конкретно, СПГС се позива на ЈНЛ-ов предмет бр. 0465/ИНВ/05, у коме је наведена ЈНЛ-ова активност у погледу г. Исе и г. Ибера Ибраја, као и ЈНЛ-ов предмет бр. 0466/ИНВ/05, који се односи на г. Мухамета Ибраја, г. Јакупа Ибраја, г. Исуфа Ибраја и г. Кујтима Ибраја.
97. Уопштено, према мишљењу СПГС-а, мањак информација у овим предметима „представљао је реалну препреку спровођењу било какве истраге од стране УНМИК-а. Недостатак сведока отежавао је идентификацију могућих починилаца и довођење истих пред лице правде“.
98. СПГС закључује да је „очигледно да је полиција УНМИК-а покренула и спровела истрагу везану за проналажење жалиочевих чланова породице. Испраћени су истражни трагови и то је заиста довело до проналажења посмртних остатака несталог лица у свим, осим у једном случају, али не и идентификације починилаца“. Међутим, „како је УНМИК напоменуо у другим предметима који се тичу несталих лица, [...] долази до неминовног одуговлачења полицијских истрага услед недостатка доказа, уколико

сведоци не иступе са уверљивим истражним траговима или се не открију никакви материјални докази“. СПГС додаје да у периоду под разматрањем од стране Комисије „нису иступили додатни сведоци наведеног нестанка и истражитељи нису могли да пронађу материјалне доказе“. Ипак, према наводу СПГС-а, „[све] истраге су спроведене и размотрене до периода 2007–2008. године, пошто је постојала могућност добијања истражних трагова релевантних за наставак истраге“.

99. Према мишљењу СПГС-а, у овом случају „очигледно је да је УНМИК поступио у складу са својом обавезом да одмах покрене и спроведе полицијску истрагу у складу са процедуралним захтевима из члана 2 ЕКЈП, која је усмерена на довођење починилаца пред лице правде“. Стога, према мишљењу СПГС-а, није било кршења члана 2 ЕКЈП.
100. СПГС је такође обавестио Комисију да би могао доставити додатне коментаре о овом предмету, „јер постоји могућност да има додатних и убедљивих информација“, поред докумената достављених Комисији. Међутим, до данас нису примљени такви коментари.

3. Процена Комисије

101. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЈП, у погледу тога што полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и убиством Мухамета Ибраја, Кујтима Ибраја, Исуфа Ибраја, Јакупа Ибраја и Ибера Ибраја, као и отмицом и нестанком г. Исе Ибраја.

а) Подношење релевантних списа

102. На захтев Комисије, СПГС је 7. јула 2014. године доставио електронске копије свих докумената везаних за ову истрагу које је УНМИК добио од ЕУЛЕКС-а који је тренутно задужен за њихово чување. Као што је горе наведено (§ 100), СПГС је такође напоменуо да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Дана 15. јула 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи, па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 11 горе у тексту).
103. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЈП од 31. маја 2005, § 56).
104. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа везаних за злочине као што су убиства и нестанци, од отварања истраге до њеног завршетка – укључујући правилно бележење свих могућих предаја документације – од суштинског значаја за наставак таквих истрага и пропуст да се тако поступи могао би, сам по себи,

да покрене питања из члана 2. Комисија не види разлог да сумња у то да је УНМИК учинио све напоре да добије релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.

105. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

106. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја *Интерамеричког суда за људска права Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). КЉП такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрања окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

107. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције „да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији“, имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

108. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 85 изнад у тексту, при § 136).
109. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
110. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 85; при at § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, § 212).
111. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 107, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЉП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
112. У том контексту се подразумевају услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања тајних завера и толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЉП од 14. марта 2002, § 72, ЕКЉП 2002-II). Штавише, према мишљењу Суда, обавеза државе сходно члану 2 Конвенције неће бити испуњена уколико заштита коју пружају домаћи закони постоји само у теорији: изнад свега, она такође мора ефикасно да функционише и у пракси, а

то захтева брзо испитивање предмета без непотребних одлагања (видети ЕСЈП [ВВ], *Шилих против Словеније*, бр. 71463/01, пресуда од 9. априла 2009, § 195; ЕСЈП, *Бирзиковски против Пољске*, бр. 11562/05, пресуда од 27. јуна 2006, §§ 86 и 94-118).

113. У погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 110 изнад, при §46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 85, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и, генерално, остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).
114. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 109 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 109 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011.).
115. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме је задовољила право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Масри против Бивше југословенске републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191; ЕСЈП, *Ал Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495-496). Органи Уједињених нација су, такође, уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се сазна судбина и пронађе жртва“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филине, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр.

1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: Право на истину, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 (2) Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода као и борби против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за неморално и систематско кршење људских права почињено у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23-26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

116. Комисија је свесна чињенице да су се отмица и убиство, као и отмица и нестанак жалиочевих блиских сродника догодили убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову одмах након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
117. Са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
118. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
119. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
120. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*,

наведен изнад у § 110 и случај ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 114, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 114, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 109, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).

121. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот“ (видети, између осталих примера, ЕСЈП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 107 изнад, при §§ 86-92; ЕСЈП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, §§ 82 - 85; ЕСЈП [ВВ], *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158 - 165).
122. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 106, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанима и отмицама на Косову (видети КЈП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
123. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне

одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P. P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЈП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 19 изнад).

124. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.
125. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 110 горе у тексту, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

126. Осврћући се на околности везане за овај предмет, Комисија истиче жалиочеву изјаву да је нестанак његових сродника одмах пријављен МКЦК-у, Црвеном крсту Србије и српском МУП-у, као и другим надлежним органима и организацијама.
127. У том погледу, СПГС прихвата чињеницу да је, барем од септембра 2005. године, ЛИРЗ полиције УНМИК-а заиста спровео континуирану истрагу отмице жалиочевих сродника (видети изнад § 96). Штавише, МКЦК је УНМИК-у доставио анте-мортем податке у погледу г. Исе Ибраја, г. Кујтима Ибраја и г. Ибера Ибраја, октобра 2001. године (видети § 34 изнад). Сукцесивно, анте-мортем подаци у погледу г. Мухамета Ибраја и г. Исуфа Ибраја прикупљени су јула 2002. године (видети §§ 60 и 69 изнад) и Комисији се чини разумљивим да сматра да је непосредно затим МКЦК дао обрасце са овим подацима УНМИК-у.

128. С друге стране, ЈНЛ-ове истраге у погледу г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја су изгледа покренуте током 2002. године (видети ЈНЛ-ове релевантне предмете наведене у §§ 48 и 52 изнад). Прву активност документовану у истражном спису који је доступан Комисији спровео је ЈНЛ полиције УНМИК-а 16. јуна 2002. године (видети § 47 изнад).
129. Пошто није могла да провери када су информације о отмицама у ствари доспеле до УНМИК-ових органа, Комисија сматра да је, у сваком случају, најкасније до краја 2002. године, УНМИК морао да буде потпуно упознат са отмицом жалиоачеве шесторице блиских сродника из 1999. године.
130. Циљ ове истраге био је да се открије истина о догађајима који су довели до отмице жртава, да се утврди њихова судбина и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
131. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 110-111 изнад).
132. Комисија напомиње на основу доступног списка да су постојали веома озбиљни пропусти у спровођењу ове истраге од њеног почетка. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 85 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 110, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 22 изнад).
133. Комисија такође напомиње да је према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, до јуна 2000. године полиција УНМИК-а имала „пуну истражну власт“ у региону Пећи. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС) и, *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.

134. Комисија напомиње тврдњу СПГС-а да је спис који је достављен Комисији можда непотпун, као и његов пропуст да достави додатна објашњења у вези са тим (видети § 41, 100 и 102). Такође, као што је поменуто горе у тексту, Комисија није успела да пронађе ЈНЛ-ове истражне документе у вези са жалиочевим сином, Кујтимом Ибрајем (видети § 57 изнад). Упркос тврдњи СПГС-а (видети § 96 изнад), у ЈНЛ-овом спису 0466/ИНВ/05 Комисија није успела да пронађе ниједну референцу у вези са овом жртвом.
135. Стога, Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да је спис који је достављен Комисији потпун. У случају да није потпун, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у или надлежним домаћим органима; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 104 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
136. У погледу првог дела процедуралне обавезе која се бави утврђивањем судбине жалиочевих сродника, Комисија напомиње да су посмртни остаци г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја пронађени и враћени породици. Према томе, СПГС тврди да је УНМИК испунио захтеве из члана 2 ЕКЉП у погледу ове обавезе (видети § 95 изнад).
137. У том погледу, Комисија напомиње да је 2000. године стручни тим МКНЛ-а извршио ексхумацију и обдукцију посмртних остатака ових пет жртава, по свему судећи током „централизоване форензичке операције“ коју је споменуо СПГС, коју је, према његовим речима спровео МКНЛ 2000. године (видети § 91). МКНЛ је обавио идентификацију ексхумираних посмртних остатака и подударачући ДНК је напоскон пронађен током 2006. године (г. Мухамет Ибрај, г. Исуф Ибрај, г. Јакуп Ибрај и г. Ибер Ибрај) и 2007. године (г. Кујтим Ибрај). Једина активност УНМИК-ових органа у том погледу вероватно је била прикупљање и достављање МКНЛ-у релевантних узорака ДНК, у складу са горепоменутиим договором са тим органом (видети § 21), и накнадно организовање предавања идентификованих посмртних остатака породици.
138. Комисија подсећа да је током 2001. и 2002. године МКЦК прикупио узорке ДНК од жалиочевих сродника и да је већ 2001. године МКНЛ почео са пружањем услуга УНМИК-у по питању идентификације ДНК. Међутим, до коначне идентификације посмртних остатака дошло је најмање шест година касније, током 2006. и 2007. године. Комисија није добила објашњење због чега је дошло до таквог кашњења у процесу идентификације, нпр. по питању датума када су узорци ДНК предати МКНЛ-у ради анализе. Стога се Комисији чини да је одлагање процеса можда неоправдано.
139. Комисија такође подсећа да је се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила проналажењем, идентификацијом и накнадном предајом посмртних остатака г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, нарочито због тога што су постојали јасни знаци њихове насилне смрти. У

погледу г. Исе Ибраја, анте-мортем податке у вези са жалиочевим несталим братом прикупио је МКЦК у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године (видети § 32 изнад). С тим у вези, Комисија сматра да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, пошто још увек није обављена идентификација његових посмртних остатака, процедурална обавеза наставка истраге у складу са чланом 2 такође није била извршена.

140. Стога ће Комисија сада наставити са разматрањем истраге коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца одговорних за отмицу и убиство Мухамета, Кујтима, Исуфа, Јакупа и Ибера Ибраја, као и отмицу и нестанак г. Исе Ибраја, и њиховим довођењем пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП.
141. Анализирајући истражну активност усмерену ка идентификацији починилаца и довођењу истих пред лице правде, Комисија има у виду да је код сваке истраге, а нарочито код истраге нестанка у околностима опасним по живот, почетна фаза од кључне важности и да она мора да испуни два главна циља: утврђивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан судски поступак (видети мишљење Комисије по сличном питању изражено у предмету X, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81).
142. Као што је речено горе у тексту, УНМИК је очигледно сазнао за нестанке свих шест жртава до краја 2002. године, када је ЈНЛ полиције УНМИК-а отворио истражне списе. Међутим, истражни спис не садржи ниједну непосредну активност полиције УНМИК-а осим, вероватно, почетне процене информација и уписа предмета. ЈНЛ полиције УНМИК-а је направио прве покушаје прикупљања информација у вези са овим отмицама, иако неуспешне, тек три године касније, 2005. године (видети §§ 48 и 52 изнад).
143. Комисија мора да нагласи да је, за разлику од многих других извештаја о нестанима до којих је дошло током лета 1999. године, у овом случају од самог почетка било јасно да је ОВК отела жалиочеве блиске сроднике и да они више никада нису виђени живи. Према томе, било је основа да се верује да су ове особе, у ствари, нестале у околностима очигледно опасним по живот. Ипак, органи УНМИК-а никада нису предузели никакве суштинске активности да истраже ове отмице одмах или касније. Иако је у спису била доступна минимална количина потребних информација о жалиоцу и другим члановима породице, њихове изјаве никада нису забележене и није предузета ниједна активност у погледу наводних починилаца које су идентификовали чланови породице. Полиција није чак ни посетила село из кога су одведене жртве, како би добила јаснији увид у околности нестанка или покушала да пронађе друге сведоке отмице. Такође, у спису нема ниједног покушаја полиције да провери могућу повезаност осумњичених за отмице, које су именовали чланови породице жртава
144. У погледу периода у току ког је имала надлежност, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума и даље постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи – нпр, сведоци и осумњичени нису били контактирани нити испитани – чиме је, у складу са

континуираном обавезом истраге (видети § 113 горе у тексту), процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.

145. Као што је изнад напоменуто, након марта 2005. године ЈНЛ није предузео ниједну истражну радњу. Међутим, независно од тога, током 2005. године органи УНМИК-а су очигледно добили кривичну пријаву жалиоца која је била упућена Међународном јавном тужиоцу ОЈТ-а у Призрену. Иако су се у ЈИРЗ-овој бази података налазиле основне информације из тог, веома детаљног извештаја, укључујући имена жртава, осумњичених и жалиоца, изгледа да септембра 2005. године (у оквиру временске надлежности Комисије) није предузета никаква активност у том погледу. То се десило упркос чињеници да су, током 2006. и 2007. године, идентификовани посмртни остаци шест жртава путем удружених акција МКНЛ-а и КНЛСМ-а, а њихови посмртни остаци су враћени породици како би били сахрањени.
146. Чињеница да је свих пет жртава убијено из ватреног оружја пружило је додатне мотиве истражитељима да трагају за осумњиченима, пошто од тог тренутка није било сумње о судбини жртава. Међутим, у спису се не налази ниједна активност предузета у том смеру. Штавише, у горенаведеном штампаном изводу из ЈИРЗ-ове базе података по случају бр. 2005-00178 (видети § 46), назначено је да чак ни октобра 2007. године ЈИРЗ још увек није знао за чињеницу да су посмртни остаци г. Мухамета Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја до тог тренутка већ били идентификовани и враћени породици.
147. Комисија напомиње да је такав недостатак координације већ био примећен приликом њене анализе сличних жалби које су предмет њеног разматрања (видети, нпр. случај *С. Ц*, бр. 02/09, мишљење од 14. децембра 2013. године, §§ 46, 47 и 98). Комисија би такође желела да понови свој претходно изречен став да утврђени оквир за регистровање и истрагу злочина мора да буде исправно координисан како би постао систем који исправно функционише и да ваљана размена релевантних истражних информација међу полицијским јединицама представља један од показатеља таквог ефикасног функционисања (видети случај *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013. године, § 163-164).
148. Пошто посмртни остаци г. Исе Ибраја нису били пронађени и лица одговорна за његову отмицу као и за отмицу и убиство осталих пет жртава нису била идентификована, полиција УНМИК-а је имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање и како би обавестила његове сроднике о напретку истраге.
149. Као што стоји у спису, полиција УНМИК-а је прегледала ЈНЛ-ове истражне списе само једном, почетком 2005. године. Међутим, то је изгледа била пука формалност пошто је истражитељ само једном покушао да назове жалиоца телефонским путем, али никада није покушао да искористи било које друго средство да пронађе њега или друге чланове породице иако су њихове адресе биле доступне. Такође, истражитељ није предложио ниједну другу активност којом би се попуниле празнине у подацима.
150. Не постоје ни назнаке било каквог прегледа ЈИРЗ-ове истраге, која је покренута јуна 2005. године нити прегледа било ког од ових списа обављених од стране јавних

тужилаца. Стога је, према мишљењу Комисије, преглед истражних списа био далеко од адекватног.

151. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. У овом случају, ЈНЛ-ови извештаји о прегледу списа скоро су идентични.
152. Комисија даље подсећа на тврдњу СПГС-а да је недостатак напретка у истрази могао да се припише мањку информација и недостатку сведока (видети § 97 изнад). У том погледу, Комисија поново наглашава да почетној фази скоро сваке истраге недостају информације. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација на почетку истраге као аргумент да оправдају своју неактивност. Спис који је био доступан Комисији не приказује ниједну такву активност. Стога се чини да је полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, према мишљењу Комисије, управо та пасивност полиције УНМИК-а, а не могуће кашњење у пријављивању нестанка представља инцидент који је могао довести до губитка потенцијалних доказа (видети приступ Комисије у случају *Ђ. Л.*, бр. 88/09, мишљење од 22. новембра 2013. године, при § 107)
153. Комисија је свесна чињенице да сви злочини не могу бити решени и да све истраге не могу довести до идентификације и успешног кривичног гоњења починилаца. У том погледу, Комисија је већ упутила на став Европског суда у вези са природом процедуралне обавезе сходно члану 2, која „није обавеза добијања резултата већ употребе средстава“. Суд јасно наводи да не постоји кршење члана 2 ако надлежни органи предузму све разумне кораке које могу да предузму како би се обезбедило да докази везани за инцидент и закључак истраге буду засновани на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената (видети изнад, §§ 110 - 111), чак и онда када није окривљен ниједан починилац (видети нпр, ЕСЉП, случај *Палић*, наведен изнад у § 110, при § 65 или ЕСЉП [ВВ], *Ђулијани и Гађио против Италије*, бр. 23458/02, пресуда од 24. марта 2011, §§ 301 и 326).
154. Међутим, све могуће активности усмерене ка испуњавању ове истражне обавезе морају бити предузете пре доношења било какве коначне одлуке о предмету. У овом случају, пре него што су сведоци били испитани, све ЈНЛ-ове истраге биле су категорисане као „неактивне“ и заправо су током година биле без икакве суштинске активности. У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“ – наиме, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“ (видети нпр. случај *Б. А.*, бр. 52/09, мишљење ХРАП-а од 14. фебруара 2013, § 82).
155. На крају, Комисија би желела да изрази свој став по питању закључка СПГС-а да су „испраћени истражни трагови и то је заиста довело до проналажења посмртних остатака несталог лица у свим случајевима осим у једном, али не и до идентификације починилаца“ (видети § 98 изнад). У светлу горе описаних недостатака и пропуста у истрази, Комисија изражава забринутост због овог закључка. Прво, као што је изнад

објашњено (видети § 137), посмртни остаци су пронађени у контексту ширих истрага спроведених од стране разних органа а не због тога што су „испраћени истражни трагови“. Друго, супротно тврдњи СПГС-а, у спису се не налази никаква активност УНМИК-ових надлежних органа, усмерена ка праћењу очигледних трагова који би довели до починилаца које су сведоци већ идентификовали током 2001. године, а камоли активна претрага за новим информацијама (видети § 143-146 изнад). Комисија страхује да таква неактивност значи невољност полиције УНМИК-а да трага за починиоцима, посебно када постоје наводи или други трагови који воде ка особама које су повезане са ОВК.

156. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све адекватне кораке како би пронашао посмртне остатке несталих лица и наставио истрагу како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том смислу, Комисија сматра да целокупна истрага није била адекватна, у супротности са процедуралним захтевима из члана 2 ЕКЉП.
157. Очигледан изостанак било какве хитне и обједињене реакције полиције УНМИК-а, могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније. Наравно, према мишљењу Комисије, оваква неактивност није помогла УНМИК-у да „смири страсти и тензије... које су биле изражене међу свим етничким групама, а које су се појачавале извештајима о несталим или убијеним особама“, као што је поменуо СПГС (видети § 93 горе у тексту).
158. Што се тиче процедуралног захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси. У овом случају, ни жалилац ни било ко од његових сродника нису били испитани, нити чак контактирани, од стране органа УНМИК-а. Једини забележени контакти које су остварили у вези са својим несталим сродницима били су када је МКЦК ступио у контакт са њима како би прикупио анте-мортем податке и узорке ДНК (током 2001. и 2002. године) и када су добили посмртне остатке г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја (током 2006. и 2007. године).
159. У вези са овим елементом, Комисија подсећа на горенаведену кривичну пријаву коју је жалилац послао УНМИК-овим тужиоцима (видети §§ 43-45 изнад), у којој је он изразио своју фрустрираност поводом лошег напретка истраге и одсуства сарадње УНМИК-ових истражних органа, наводећи да је њему и његовој породици било „онемогућено да добију било какву информацију о судбини отетог лица...о починиоцима тог терористичког чина и о јединицама и службеним лицима одговорним за јавни ред и безбедност грађана општине Призрен“.
160. Комисија дакле сматра да, у овом периоду, истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП. Према томе, Комисија закључује да УНМИК није омогућио жалиоцу нити другим члановима његове породице који су

имали легитимни интерес за напредак ове истраге, да се укључе у истражни поступак у мери која је неопходна за очување њихових легитимних интереса.

161. У светлу горе описаних недостатака и мана, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и убиства г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, као и отмице и нестанка г. Исе Ибраја. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

162. Комисија сматра да се, у погледу жалбе г. Исе Ибраја (предмет бр. 15/09) – који се, за разлику од свих других жртава, још увек води као нестало – жалилац у суштини жали на кршење права на забрану нечовечног и понижавајућег поступања загарантованог чланом 3 ЕКЉП, које проистиче из континуираног нестанка његовог брата.

1. Опсег разматрања Комисије

163. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 81-85 горе у тексту).

164. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице 'нестало', већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП (ВВ), *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, ЕКЉП, 1999-IV; ЕСЉП (ВВ), *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, ЕКЉП, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 121, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 110, при § 74; ЕСЉП, *Алтату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је жртва понашања надлежних органа посебно у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталог, случај Ер и остали против Турске, бр. предмета 23016/04, пресуда ЕСЉП од 31. јула 2012, § 94).

165. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147-148).

2. Поднесци страна

166. У погледу тога што је жалба проглашена прихватљивом, жалилац наводи да су недостатак информација и неизвесност у погледу отмице и нестанка г. Исе Ибраја, нарочито због пропуста УНМИК-а да ваљано истражи његов нестанак, проузроковали душевну патњу њему и његовој породици.

167. Коментаришући овај део жалбе, СПГС одбацује тврдње. Он наглашава да, прво, жалилац није присуствовао нестанку нити је био у непосредној близини тог места у време када је до њега дошло и, друго, жалилац није изнео тврдње о икаквим лошим намерама особља УНМИК-а укљученог у случај нити доказ о било каквом неуважавању озбиљности случаја или осећања жалиоца и његове породице која проистичу из нестанка г. Исе Ибраја.
168. СПГС закључује да се разумљива и очигледна душевна патња жалиоца не може приписати УНМИК-у већ је она „последича природне патње проузроковане нестанком блиског члана породице“. Тако, према наводима СПГС-а, патњи жалиоца недостају карактеристике које би је разликовале од емотивног бола за који се може сматрати да је нужно изазван код сродника жртве озбиљних кршења људских права.
169. Следствено томе, СПГС тражи од Комисије да одбаци овај део жалбе пошто није дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

3. Процена Комисије

а) Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3

170. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тепе против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.
171. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај *ИАСЉП, Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 106, при § 150).
172. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.
173. КЉП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестани представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће

поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

174. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, случај *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 164, при § 94).
175. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истражи коју воде надлежни органи; изостанак било какве „смислене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЉП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
176. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Буиерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке, стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Баиаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је

приметио да „без жеље да наведе све околности индиректног стварања жртва, Комитет сматра да пропусти државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након одуговлачених, спорадичних мера које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (видети КЉП, *Амиров против Руске Федерације*, наведено у § 122 изнад, при § 11.7).

177. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове; насупротив томе, према мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе, треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).

178. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног проширења члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 174, при § 109; ЕСЉП, *Гелајевић против Русије*, наведен изнад у § 165, при § 147; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 121, при § 140).

179. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујева и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.

180. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

181. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено горе у тексту (видети §§ 116-125 изнад).

182. Комисија понавља да један функционалан систем за спровођење закона треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 20 горе у тексту).
183. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.
184. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.
- с) *Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету*
185. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.
186. Комисија напомиње близину породичних веза између жалиоца и г. Исе Ибраја, с обзиром на то да је он жалиочев брат.
187. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом члана 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.
188. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, по овом случају није спроведена ваљана истрага. Једини забележени контакт између жалиочеве породице и УНМИК-ових органа био је везан за предају посмртних остатака г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, али никада није забележена никаква изјава жалиоца нити било ког члана породице. До сада, скоро 15 година након отмице и нестанка г. Исе Ибраја, они нису добили никакве информације о његовој судбини или статусу истраге.
189. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због немогућности да сазна шта се десило његовом брату. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол особе која мора да живи у неизвесности у вези са судбином свог брата мора бити неподношљив.
190. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

191. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
192. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за отмицу и убиство г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, као и за отмицу и нестанак г. Исе Ибраја, и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење права жртава и њихових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
193. Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
194. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија претходно напоменула (видети § 22), одговорност УНМИК-а по питању управљања правдом на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. Као последица тога, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истрагу која је још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или домаћим надлежним органима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
195. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, ЕКЉП, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и убиство г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, као и за отмицу и нестанак г. Исе Ибраја, и да ће

починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном временском року, одговорност за пропуст УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и убиство г. Мухамета Ибраја, г. Кујтима Ибраја, г. Исуфа Ибраја, г. Јакупа Ибраја и г. Ибера Ибраја, као и отмицу и нестанак г. Исе Ибраја, и за душевну патњу и бол које су касније уследиле услед отмице и нестанка г. Исе Ибраја, и јавно се извини жалиоцу и његовој породици с тим у вези;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац претрпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ПОСТОЈИ КРШЕЊЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ ИЗ ЧЛАНА 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ ОТМИЦЕ И НЕСТАНКА Г. ИСЕ ИБРАЈА;**

3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- a. ЗАХТЕВА ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ МЕРЕ КАКО БИ СЕ ОСИГУРАЛО ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА ОТМИЦЕ И УБИСТВА Г. МУХАМЕТА ИБРАЈА, Г. КУЈТИМА ИБРАЈА, Г. ИСУФА ИБРАЈА, Г. ЈАКУПА ИБРАЈА И Г. ИБЕРА ИБРАЈА, КАО И ОТМИЦА И НЕСТАНАК Г. ИСЕ ИБРАЈА, НАСТАВЕ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ДОВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ.**
- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ ОТМИЦЕ И УБИСТВА Г. МУХАМЕТА ИБРАЈА, Г. КУЈТИМА ИБРАЈА, Г. ИСУФА ИБРАЈА, Г. ЈАКУПА ИБРАЈА И Г. ИБЕРА ИБРАЈА, КАО И ЗА ДУШЕВНУ ПАТЊУ И БОЛ ИЗАЗВАНЕ ОТМИЦОМ И НЕСТАНОМ Г. ИСЕ ИБРАЈА, И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ИСПЛАТИ АДЕКВАТНЕ НАКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНОВА 2 И 3 ЕКЉП.**
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Ана Марија Тезано
Заменик извршног службеника

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

- ЦЈКИ** – Централна јединица за кривичну истрагу
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МСГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
ИСКП – Информациони систем косовске полиције
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
МУП – Министарство унутрашњих послова Србије
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина